

schetsje hierbij is geheel trouw naar de natuur, 't zou een buitenkansje geweest zijn voor een van onze vogelfotografen.

Zoo ook mijn laatste teekening. Een troepje scholeksters was in een slibkreek aan 't rondscharrelen. Ze hadden het voor hun doen nog al rustig en stonden gelaten aan den waterkant, slechts af en toe een paar pasjes voor of achterwaarts schrijdend en zonder eenig geluid.

Daar komt een reiger aan, eerst heel hoog en ver, dan al nader en nader, en als hij dicht bij de scholeksters komt, schiet hij opeens neer met een verwaarloosde zwaai en met een waarlijk schrik-aan-jagende houding: den kop vooruit, den nek in een soort van slangenwinding en al de sierveeren, die we voor deze gelegenheid maar eens zenuwachtigheidsveeren zullen noemen, opgericht en uitgesperd: de verpersoonlijking van demonische woestheid.

Geen wonder, dat die arme scholeksters eerst van beduusdheid niet wisten, hoe ze 't hadden en toen haastig wegdribbelden om eindelijk luid schreeuwend weg te vliegen.

De reiger zelf keek verder niet naar hen om en vervolgde zijn weg, alsof er niets gebeurd was. Als je hem zoo zag vliegen, zou je denken, dat hij nooit van zijn leven iets anders gedaan had dan visschen, nesten bouwen, eieren uitbroeden en in angst zitten, terwijl hij zich nu toch pas een alleraardigst amusement veroorloofd had.

Ik geloof zeker, dat hij dat deed om zich te amuseeren. Ik heb ook wel gezien, dat een kraai zich pardoos liet neervallen te midden van een bende spreeuwen, die toen ook doodelijk verschrikt uiteenstoven. In beide gevallen kon er geen kwestie van zijn, dat de grootere vogel de kleinere tot prooi begeerde. Ook niet, dat hij die kleintjes wilde waarschuwen tegen een dreigend gevaar, wat ook wel eens beweerd wordt en waarvan jagers onder onze lezers misschien wel het een en ander kunnen vertellen. Ik heb wel eens gelezen (je leest altijd zulke dingen) dat de reiger ergens de gewoonte had de eenden te waarschuwen, zoodra er een jager in de buurt was, zoodat daar de heele eendenjacht op niets uitliep. De jagers probeerden toen die reiger te schieten en dat is hun ook niet gelukt. Hoe 't verder is afgelopen weet ik niet.

Nog iets: In 't aardige Engelsche tijdschrift *British Birds* staat ergens, dat bij ons in den regel de reigers op den grond nestelen. Mijn ervaring is juist andersom en nu zouden onze lezers mij zeer kunnen verplichten met mij op te geven de plaatsing en de talrijkheid van de hun bekende vestigingen van reigers. Misschien zouden wij zoodoende een kaartje kunnen samensien van de reigerbevolking van Nederland. Ik bedoel alleen de Blauwe Reigers.

JAC. P. THIJSE.

DE AVONDPAUWOOG

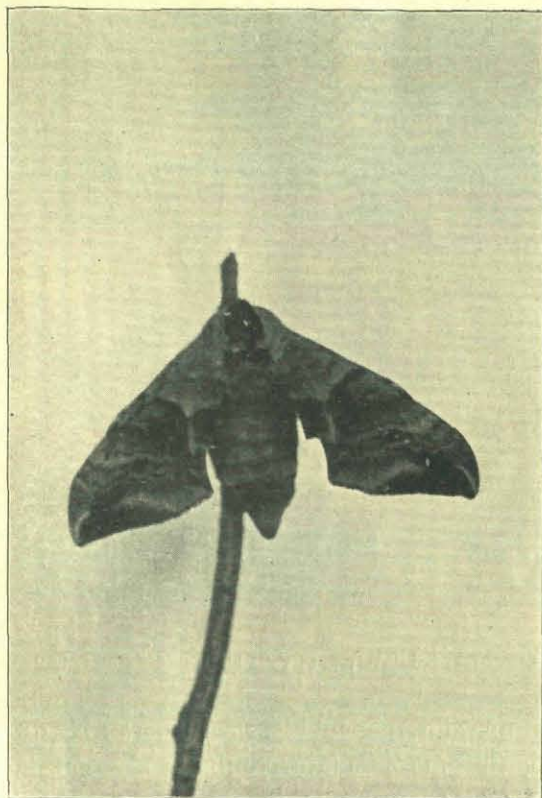
(*Smerinthus ocellatus* L.).

Al blijft het een feit, dat ons land in vergelijking met subtropische en tropische streken schraal bedeed is met mooie insecten, dit neemt niet weg, dat er ook hier enkele vlinders en kevers voorkomen, die de vergelijking met wat het buitenland oplevert, gerust kunnen doorstaan. Een van deze, werkelijk bijzonder fraaie insecten is de zogenaamde avondpauwoog.

Gelukkig is deze sierlijke vlinder niet zeldzaam. Wie veel wandelt in Mei, Juni of begin Juli, kan dit insect wel eens slapende vinden aan den voet of op den stam van oude knotwilgen of appelboomen, of sluimerend in het nog bedauwde gras. De wandelaar, die het echter in de natuur wil vinden, moet zijn oogen goed den kost geven, want de avondpauwoog is, in zijn gewone rusthouding, lang geen opzichtig dier. Zooals men op de eerste photo kan zien, bedekken de voorvleugels bij het zitten nagenoeg geheel de achtervleugels. Slechts een zeer smal randje der laatste steekt links en rechts buiten de eerste uit. En de voorvleugels nu hebben een stemmige sepia-achtige kleur, zeer weinig opvallend, doch die weer een heerlijk, mooi staaltje is van de artistieke wijze, waarop de natuur vele insecten versiert heeft. Het fond is een warm, paarsachtig-grijs en hierop wordt door allerlei banden en vlekken een prachtige bruinachtige bewolking gevormd. De kop van het diertje heeft dezelfde tint; midden er overheen loopt een breede, donkere band. Bij het exemplaar op de 1e photo heeft deze teekening toevalligerwijs iets van een menschelijk gelaat. Nog sterker was deze gelijkenis op het negatief: het geleek toen sprekend op het bekende portret van Shakespeare. Het lichaam van den vlinder vertoont weer hetzelfde paarsachtig grijs der vleugels, doch iets donkerder, en alles te zamen vormt een prachtig, harmonisch geheel, zeer stemmig en vrij wel samensmeltend met de kleur van boomschors, doch bij nadere beschouwing heerlijk mooi om te zien.

Zijn allermooiste versiering echter verbergt de avondpauwoog zorgvuldig voor het oog der wereld. Wie haar te zien wil komen, doet het beste, het slapende diertje door duwen of prikken met een grassprietje uit zijn slaap wakker te porren. Dan heeft men alle kans, den vlinder de voorvleugels te zien oplichten en dan verschijnen de prachtig gekleurde achtervleugels. Voor het grootste deel zijn deze heerlijk roserood getint, doch daarenboven verrukkelijk versiert door een groote, blauw en zwart gerande, donkere oogvlek. Niets is verrassender, dan plotseling bij een zoo zedig gekleurden vlinder zulk een schitterende versiering voor den dag te zien komen. Geen wonder, dat dit al van

ouds de aandacht van leeken en entomologen getrokken heeft en dat zoowel de Nederlandsche als de Latijnsche naam er betrekking op heeft.

Avondpauwoog (ruststand).

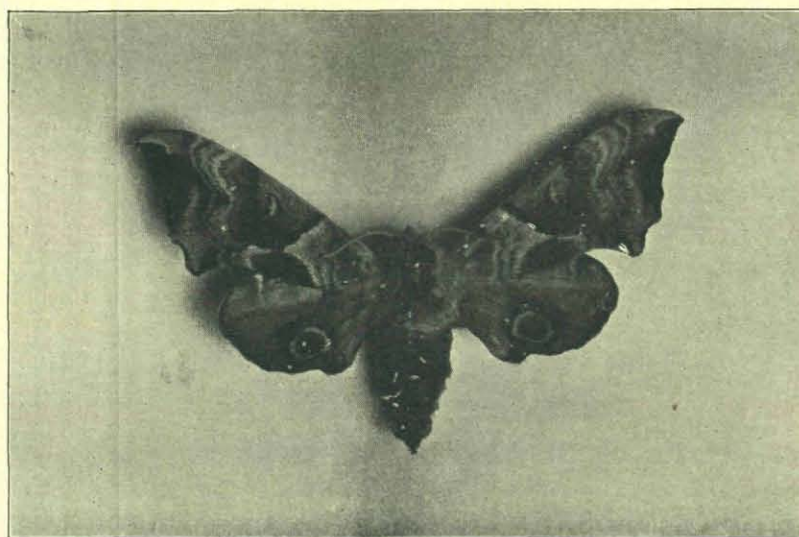
Ook heeft men al vaak gefilosofeerd over de beteekenis dezer oogvlek. Is het eenvoudige versiering? Maar dan is het vreemd dat zij juist ligt op een plek, die het diertje bijna nooit laat zien. Is het een middel om, zooals men wel zegt, kleine aanvallers te verschrikken? Ook dit is onwaarschijnlijk. Immers de avondpauwoog slaapt zóó vast, dat hij, aangevallen, allang gedood is, voor dat hij dit schrikmiddel heeft kunnen toepassen. Daarenboven zijn de aanvallers, muizen, musschen en meezen, veel te slim om zich door een oogachtige teekening te laten bedotten. Het is ook zeer de vraag of zij er, zooals wij, een oog in zien. En waarom missen dan andere, even weerlooze en suffe avondvlinders, dit „schrikmiddel“? Ziehier vragen, niet zoo gemakkelijk te beantwoorden. Vooralsnog geloof ik niet, dat er een plausible verklaring voor het ontstaan van deze en soortgelijke kleurencombinaties te geven is. Misschien zal in later jaren de scheikunde in staat zijn, een tip van den sluier op te lichten en aantoonen, dat er in bepaalde gevallen bepaalde kleuren te voorschijn komen, evenals

er uit oplossingen kristallen ontstaan van te voren bekende vormen.

Hoe het echter zij, de avondpauwoog is een prachtig dier, een lust voor den beschouwer. Mooi zijn ook de kamsprietten, die vooral bij het mannetje flink ontwikkeld zijn. In gewone gevallen ziet men er echter niet veel van: alleen wanneer het diertje in beweging komt steekt het ze vooruit. Nooit echter draagt het ze op de „Es ist erreicht“ manier van het opgezette exemplaar op photo 2. Dit is een onnatuurlijke stand, verkregen door den vlinder na den dood een „Schnurbartbinde“ om te doen, in den vorm van eenige insectenspelden. De sprietten zijn nu echter goed te zien, en men bemerkt dadelijk met een vrouwelijk exemplaar te doen te hebben. Bij het mannetje nl. zijn de zijtakjes veel langer.

Wat de levensgeschiedenis van den avondpauwoog betreft, deze is als die van alle pijlstaartvlinders. In den nazomer zijn de blauwachtig-groene, witgestippelde en van witte-zijdestrepen voorziene rupsen op wilgen, appelboomen etc. te vinden; zij verpoppen in het najaar in den grond of in den moolm in knotwilgen en leveren in Mei of Juni den vlinder. De pop is glanzig donkerbruin.

Ook de rupsen zijn een nadere beschouwing overwaard. Ofschoon van geheel andere teekening dan het volwassen insect, maken ook zij een heel artistieke indruk. Vooral mooi is de eigenaardige witte bestuiving. En zeer gemakkelijk laten zij zich kweken: met wilgen- of populierenbladen houdt men ze zonder veel moeite in het leven; ze verpoppen graag in een bakje met vochtig zand en leveren alle bijna zonder uitzondering den vlinder. Een heel dankbare kweekerij dus! En wie er aan

Avondpauwoog.

begint, kan ook eens probeeren hybriden te verkrijgen tusschen dezen vlinder en den ook veel voorkomenden populier-pijlstaart (*Sm. populi* L.).

Deze proef moet dikwijls goed slagen. Om mooie vlinders te verkrijgen behoeft men het echter niet te doen. De hybriden staan in schoonheid belangrijk achter bij *Sm. ocellate* L.

Amsterdam.

L. DORSMAN Cz.

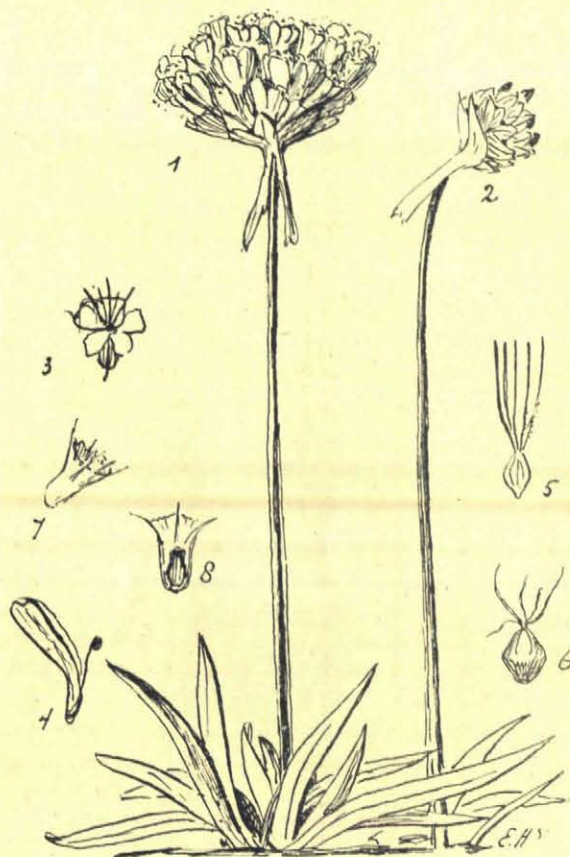

ENGELSCH GRAS.

Dat mooie en bekende plantje rangschik ik voortaan onder de bedriegelijke planten.

Daarmee bedoel ik nu eens niet bedriegers in biologische beteekenis, geen planten die insecten voor den mal schijnen te willen houden zooals *Parnassia* doet, door honing voor te spiegelen waar die niet is; maar planten, die een beginnend lief hebben in de botanie bij het bepalen van den naam licht op een dwaalspoor brengen, door het uiterlijk aan te nemen van een familie, waartoe ze in de verste verte niet behooren.

Een van de gevaarlijkste op dit punt is het alom bekende Engelsch Gras of Grasanjer. De naam zelf

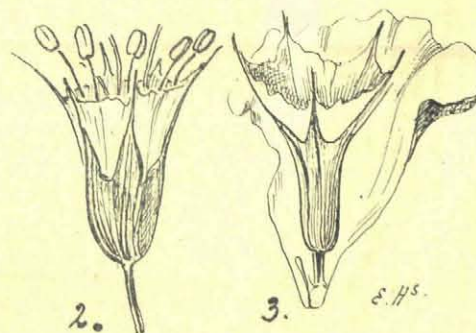

Engelsch gras.

1. Bloeiende plant; 2. In knop; 3. Eén bloempje; 4. Kroonblad met meeldr.; 5. Jonge stamper; 6. Oude stamper; 7. Kelk; 8. Vrucht.

is al een misleiding. Van de week liet ik een ijverige en weetgierige botanicus, of eigenlijk een botanica in de knop, het dingetje determineren, dat ook nog in den knoptoestand verkeerde.

„O ik ken het, het is Engelsch Gras!” En ze begon me waarlijk als een volleerde bij de grassen te bladeren. Dat liep natuurlijk mis; dan maar van meet af beginnen, dat is in den regel de kortste weg.

Anemone vulgaris

Bloemen van Engelsch gras.

1. Bloem met schutblad; 2. In volle bloei; 3. Schutblad, buitenkelk en binnenkelk.

Maar nu zijn ongelukkig de bladeren bij dit gras, dat geen gras is en evenmin een anjer, lang en smal, met evenwijdige nerven als men wil, dus toch een eenzaadlobbige. Alweer vast.

Dan maar een bloemknop — die toch op barsten stond — opengepeuterd. Een menigte bloempjes bijeen, er is een omwindsel, dus een samengesteld bloemige, een composiet. Maar ook die vergissing is spoedig ingezien en al determineerend komen we op.... *Scabiosa*. Natuurlijk doordat we de bladeren die ons eerst zoo leelijk van streek brachten niet meer aangekeken hebben.

Vergissen is menscheijk en niet opgeven ook, dus volharden, en maar weer terug van voren af.

Maar nu stuiten we op die vervelende vruchtbeginsel-kwesties; er is geen bolletje of knolletje onder de bloem te zien, dus zullen we maar zeggen bovenstandig, op hoop van zegen; de kelk is duidelijk losbladig en we belanden bij de.... rozen.

Misschien is het vruchtbeginsel toch onderstandig of half-onderstandig, je kunt nooit weten. Neen, dan raak je dadelijk aan den grond door die stamper met vijf sijlen. Dat kwam allemaal door die kelk, die geen kelk is. Er is een gemeenschappelijke kelk voor alle bloempjes samen, een buitenste kelk voor elk bloempje, en nog weer een binnenste kelk, die de eigenlijke kelk voorstelt.

Toch maar volhouden. Het einde kroont het werk! Nu weten we het immers goed: de kelk is dat dingetje met vijf puntjes, waartusschen een vliesje is uitgespannen. Nog eens geprobeerd met frissche